

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Uw brief van	Ons kenmerk	Contactpersoon	Zoetermeer
	PO/KB/01-39082		8 oktober 2001
Onderwerp		Doorkiesnummer	
Eindrapport expertgroep plaatsingsbeleid			

In november 2000 heeft u het plan van aanpak plaatsingsproblematiek Weer Samen Naar School ontvangen (Tweede Kamer, kamerstuk 21860, nr. 57). Onderdeel van het plan van aanpak was de instelling van een landelijke expertgroep, die bij de samenwerkingsverbanden met wachtlijsten en een hoog percentage leerlingen op een speciale basisschool, de problematiek nauwgezet in kaart brengt. Deze landelijke expertgroep heeft zojuist haar eindrapport opgeleverd, getiteld "Plaatsingsproblematiek als signaal uit de Weer Samen Naar School praktijk". Dit rapport treft u hierbij aan. Deze brief schetst allereerst de achtergronden van het werk van de expertgroep. Daarop volgt een korte samenvatting van de bevindingen van de experts. Vervolgens geef ik mijn reactie op deze bevindingen. Tenslotte informeer ik u over de planning van de derde voortgangsrapportage.

1. Weer Samen Naar School, de achtergronden

Het 'Weer Samen Naar School'-beleid heeft zich de afgelopen jaren gericht op beter onderwijs voor leerlingen met leerproblemen. Leerlingen die in het reguliere basisonderwijs de zorg niet kunnen krijgen die ze nodig hebben, moeten die zorg ontvangen op een speciale school voor basisonderwijs. De afgelopen jaren is een deel van deze leerlingen op een wachtlijst terechtgekomen. Inmiddels wordt een wetwijziging voorbereid die snellere plaatsing van deze leerlingen verplicht stelt. Een wettelijke verplichting is echter niet genoeg: de samenwerkingsverbanden moeten de wachtlijsten daadwerkelijk kunnen voorkomen. Langs diverse lijnen wordt gewerkt aan verbetering van de condities voor dit proces.

Instrumenten en expertise

In Weer Samen Naar School staat de leerling met een specifieke zorgbehoefte centraal. Daarin is al veel bereikt. Het aantal leerlingen in het speciaal basisonderwijs is gedaald van 57.098 in 1994 naar 51.558 in 2000. De grote verschillen in deelname aan het speciaal basisonderwijs tussen samenwerkingsverbanden zijn sterk verminderd. De kwaliteit van de zorg op basisscholen is vergroot. Er zijn nieuwe diagnose-instrumenten beschikbaar, waarmee de behoefte aan zorg in een eerder stadium vastgesteld kan worden. WSNS staat of valt met de integratiegedachte. De reguliere basisscholen moeten daarom beter worden toegerust voor opvang van zorgleerlingen. Leerlingen die echt zijn aangewezen op het speciaal basisonderwijs, moeten daar een plaats kunnen krijgen. Verder wordt de afstemming bevorderd tussen WSNS-verbanden en jeugdzorg, en tussen WSNS-verbanden en regionale expertisecentra (REC's). Samenwerkingsverbanden worden geïnformeerd en geschoold op het gebied van het indicatiestelsel LGF en de gevolgen daarvan voor de PCL. De informatieuitwisseling heeft ook betrekking op ambulante begeleiding en ondersteuningsmogelijkheden van REC's.

Meer handen in de klas

Met 'Meer handen in de klas' kunnen leerlingen met specifieke zorgbehoeften beter ondersteund worden. Op dit moment maken onderwijsassistenten nog maar één procent uit van het totale personeelsbestand. In de nota *Maatwerk 3* is een samenhangend pakket van maatregelen gepresenteerd die zowel de vraag naar, als het aanbod van onderwijsassistenten versterken. Zo kunnen reguliere en speciale basisscholen in regio's met personeelstekorten extra geld krijgen voor een onderwijsassistent. Ook bevat *Maatwerk 3* specifieke maatregelen om de personeelstekorten in het speciaal (basis)-onderwijs aan te pakken. De doorstroming van personeel tussen de sectoren onderwijs en welzijn wordt bevorderd.

Toerusting scholen

Via het schoolbudget dat met ingang van 1 augustus 2001 in geld wordt toegekend, hebben scholen (ook de speciale scholen voor basisonderwijs) veel meer vrijheid om eigen keuzen te maken. Scholen kunnen met het budget - ruim fl. 450 miljoen- bijvoorbeeld kiezen voor meer nascholing of voor meer onderwijsondersteunend personeel. Ook overweegt het kabinet (zie brief van 14 september j.l., kenmerk: PO/A/01-35708) om in nauwe samenwerking met de gemeenten nog meer prioriteit te geven aan het onderwijshuisvestingsbeleid. De beoogde investering belooft fl. 250 miljoen structureel per jaar. Een van de overwegingen daarbij is dat het 'Weer Samen Naar School'-beleid van scholen meer zorg op maat vraagt. Docenten moeten in kleine groepen kunnen werken, of met individuele leerlingen. Met de beoogde investering kunnen schoolgebouwen hierop worden aangepast.

Extra middelen voor aanpak wachtlijsten

Een aantal samenwerkingsverbanden ervaart specifieke problemen, die tot uiting komen in een hoge deelname aan het speciaal basisonderwijs en/of een wachtlijst. Onder een leerling op een wachtlijst wordt verstaan een leerling van wie de Permanente Commissie Leerlingenzorg (PCL) heeft vastgesteld dat plaatsing op een speciale school voor basisonderwijs noodzakelijk is, maar die

(na aanmelding) nog niet tot die school is toegelaten. Deze leerlingen zijn nog ingeschreven op een reguliere basisschool.

In 2000 hadden 90 van de 248 samenwerkingsverbanden een wachtlijst; 44 daarvan kenden ook in 1999 een wachtlijst. De helft van de leerlingen op een wachtlijst moet bijna één jaar wachten op toelating tot het speciaal basisonderwijs. Dit komt doordat veel speciale scholen voor basisonderwijs maar één plaatsingsmoment hebben, namelijk aan het begin van het schooljaar. Van de leerlingen op een wachtlijst krijgt 62 procent niet of nauwelijks begeleiding vanuit een speciale school voor basisonderwijs.

In 2000 is besloten om alle samenwerkingsverbanden een extra impuls te geven van in totaal fl. 18 miljoen. Door te investeren in de zorgcapaciteit op basisscholen kunnen zij wachtlijsten voorkomen. In een aantal gevallen hebben gemeenten en besturen een financiële bijdrage geleverd om de wachtlijsten aan te pakken en de kwaliteit van de leerlingenzorg te verbeteren. De samenwerkingsverbanden hebben voor de besteding van hun deel van de fl. 18 miljoen een plan opgesteld. Deze plannen worden momenteel uitgevoerd.

De inspectie-onderzoeken en de PMPO-monitor die de afgelopen jaren zijn uitgevoerd geven indicaties van oorzaken van de wachtlijsten. Om tot een gerichte aanpak te kunnen komen heeft de expertgroep nu per samenwerkingsverband de knelpunten in kaart gebracht.

2. Eindrapport Expertgroep Plaatsingsbeleid

De expertgroep heeft onderzoek gedaan naar de totale breedte van de zorgstructuur binnen de samenwerkingsverbanden. Van de 248 samenwerkingsverbanden heeft de expertgroep er 103 onderzocht. De expertgroep heeft de onderzochte samenwerkingsverbanden voorstellen gedaan voor een meer systematische aanpak, waardoor middelen die samenwerkingsverbanden hebben gekregen, planmatiger worden ingezet.

De expertgroep heeft een aantal knelpunten gesignaleerd die in veel samenwerkingsverbanden een effectieve aanpak van de wachtlijsten belemmeren. De toerusting van reguliere basisscholen en met name de leraren daarbinnen verdient versterking. Verder gebruiken de samenwerkingsverbanden niet of nauwelijks kengetallen. Dat betekent bijvoorbeeld dat men binnen het samenwerkingsverband geen goed zicht heeft op die basisscholen die veel leerlingen naar het speciaal basisonderwijs verwijzen. Een ander probleem is dat binnen 21 van de onderzochte samenwerkingsverbanden leerlingen maar één keer per jaar kunnen instromen op de speciale school voor basisonderwijs. Daardoor staan veel leerlingen lang op de wachtlijst.

Volgens de expertgroep ondervindt ongeveer de helft van de 103 onderzochte samenwerkingsverbanden zodanige problemen dat deze niet op korte termijn met reguliere middelen zijn op te lossen. Deze knelpunten vergen een brede, landelijk gecoördineerde inspanning. Bovendien is voor de samenwerkingsverbanden in kwestie een specifieke impuls nodig om de problemen op te lossen.

3. Beleidsreactie

De expertgroep heeft duidelijk gemaakt dat het WSNS-proces een nieuwe impuls behoeft. Voor een deel zal die impuls zich op de volle

breedte van alle samenwerkingsverbanden moeten richten, voor een deel gaat het om een specifieke aanpak in een beperkt aantal samenwerkingsverbanden waar zich de grootste knelpunten voordoen.

Een financiële impuls voor alle samenwerkingsverbanden

De afgelopen jaren zijn veel activiteiten in gang gezet op het gebied van Weer Samen Naar School. Deze activiteiten zijn erop gericht reguliere basisscholen beter in staat te stellen om kinderen met speciale onderwijsbehoeften passend onderwijs te geven. Basisscholen beschikken nu over nieuwe hulpmiddelen, zoals het protocol dyslexie en handreikingen over autisme. De scholen beschikken echter nog over te weinig tijd en middelen om deze instrumenten ook daadwerkelijk goed te kunnen inzetten. Daarom is besloten alle samenwerkingsverbanden een extra financiële impuls te geven. Deze impuls heeft een omvang van 36 miljoen gulden. Nog dit jaar wordt een bedrag van 26 miljoen gulden beschikbaar gesteld; de overige 10 miljoen gulden volgt in 2002. Samenwerkingsverbanden zullen met deze impuls leemtes in zorgcapaciteit en specifieke eigen knelpunten moeten oplossen.

Brede aanpak knelpunten

De financiële impuls wordt ondersteund door landelijke projecten, die oplossingen aanreiken voor de door de expertgroep gesignaleerde knelpunten. Zo zullen er landelijke projecten komen op het gebied van de vaardigheden van de basisschoolleraars, hantering van kengetallen, beleid rond veel verwijzende basisscholen en vergroting van de bestuurskracht van samenwerkingsverbanden. Op deze wijze kan over de volle breedte aan verbetering worden gewerkt. Voor deze projecten wordt tot en met 2003 15 miljoen gulden beschikbaar gesteld. De helft van het bedrag (7,5 miljoen gulden) betreft het jaar 2002, de andere helft het jaar 2003. De landelijke projecten zullen leiden tot goede voorlichting, waar nodig ondersteund met modellen, handreikingen, cursussen, studiedagen en trainingen.

Specifieke aanpak

Daarnaast komt er een tijdelijke specifieke impuls voor een beperkt aantal samenwerkingsverbanden. Het gaat om samenwerkingsverbanden die kampen met problemen die buiten de macht van het samenwerkingsverband liggen en die zonder extra middelen niet oplosbaar zijn. Hiervoor wordt de komende twee jaar jaarlijks 7,5 miljoen gulden beschikbaar gesteld. De expertgroep Plaatsingsbeleid wordt gecontinueerd tot augustus 2004.

Met de uitgevoerde analyses van de expertgroep als richtlijn, stellen de betreffende samenwerkingsverbanden een plan van aanpak op. Het plan dient als basis voor resultaatgerichte afspraken met het Rijk. Ook komen in het plan de afstemming en afspraken met gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (GOA) aan de orde. Resultaten die moeten worden bereikt, worden uitgedrukt in meetbare prestaties. Het plan vormt de basis voor extra financiële middelen. De hoogte van de middelen per samenwerkingsverband wordt bepaald door de aard van de problematiek en de effectiviteit van de voorgestelde maatregelen.

De expertgroep ondersteunt de verbanden bij het opstellen van de plannen van aanpak. Ook biedt de expertgroep ondersteuning bij de uitvoering ervan.

Deze specifieke impuls wordt nauwgezet gevolgd.

Samenwerkingsverbanden die in aanmerking komen voor de tijdelijke specifieke impuls, dienen volgens een vaste procedure jaarlijkse voortgangsrapportages in. Op basis van de eerste voortgangsrapportage wordt medio 2003 per samenwerkingsverband besloten over voortzetting van de impuls.

4. Derde Voortgangsrapportage

Besloten is zo snel mogelijk op het eindrapport van de expertgroep te reageren. Door deze reactie kunnen alle samenwerkingsverbanden direct beginnen met activiteiten gericht op de verbreding van de zorgcapaciteit en/of het verminderen van plaatsingslijsten. Bovengeschetste aanpak zal worden uitgewerkt in de Derde Voortgangsrapportage Weer Samen Naar School, die eind van dit jaar wordt aangeboden. Daarin wordt ook ingegaan op lopende maatregelen en het beleid ten aanzien van hoogbegaafden. Verder zullen de resultaten van de monitor van het Procesmanagement Primair Onderwijs, die dit najaar worden verwacht, in deze voortgangsrapportage worden besproken.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,

(drs. K.Y.I.J. Adelmund)